

andra barnstugor och bland föräldrar samt Luleå kommuns positiva inställning gjorde det därför naturligt att förlägga BOG's försöksverksamhet till Luleå.

Projektet har utvidgats till att omfatta fem hela förskolor och i en förlängning planeras att verksamheten skall vidgas för att så småningom komma att omfatta samtliga förskolor i kommunen.

Första delen av försöksverksamheten kommer sålunda att koncentreras till stor del på att hitta formerna för och innehållet i dels ledarutbildningen, dels den direkta gruppverksamheten, samt komma fram till lämpligt utvärderingssystem.

Föräldragruppverksamheten kommer att starta successivt under året. Stor omsorg läggs vid detaljplaneringen innehållande bl a förkontakter med berörda föräldrar.

Successiv start

En successiv start av verksamheten är nödvändig med hänsyn till den omfattning försöket kommer att få.

På tre barnstugor, Kristallen — späda, 2—3 och fritids, Bäckhagen — späda och personalen från 2—3, Radiomasten — småbarnsgruppen har verksamheten redan börjat och vi har haft våra första möten.

Föräldrautbildning i folkrörelseregi

Bengt Hedenström

ABF har i remissvaret på barnomsorgsgruppens diskussionskapitel pekat på nödvändigheten av att erkänna de ideologiska värderingarna, som måste komma till öppet uttryck i föräldrautbildning.

I denna artikel presenterar Bengt Hedenström en föräldrautbildningskampanj i folkrörelseregi. Den satsningen är ett försök att svara mot de krav som arbetarklassens organisationer ställt för att få möjlighet för sina medlemmar att förbättra och förstärka den egna familjesituationen.

Bengt Hedenström är ombudsman i ABF, Arbetarnas Bildningsförbund.

Sedan något år har ABF i samarbete med ett antal organisationer inom arbetarrörelsen inlett en verksamhet med s k föräldrautbildning. *Begreppet* föräldrautbildning är nytt i vår verksamhet och därför ofta vilseledande. Men målen för och metoderna i verksamheten — starkt självtillit hos deltagarna, ökad handlingsberedskap inför problem, möjligheter att lära och förstå genom kontakt och samtal med andra m m — är välkända för alla som sysslar med folkbildning i arbetarrörelsen.

Vår satsning på föräldrautbildning är ett försök att svara mot de krav som arbetarklassens organisationer med rätta ställt på att få möjlighet

för sina medlemmar att förbättra och förstärka sin egen familjesituation. Många familjer lever i dag under pressande ekonomiska, sociala, kulturella förhållanden. Vår verksamhet syftar till att ge dessa instrument att aktivt ta itu med sina egna villkor. Samhälleliga och sociala problem får tydliga uttryck i familjernas liv, även i relationerna mellan barn och föräldrar. Föräldrautbildningen blir därför i hög grad en fråga om att öppna möjligheter för människorna att frigöra sina egna resurser och kanalisera dem i konstruktivt handlande för att lösa sina egna och gruppens problem. Av nödvändighet kommer därför verksamheten att få samhällspåverkande inslag. Skuldbördan som många känner i sin föräldraroll för att de inte tycker sig orka med, inte är tillräckligt "bra föräldrar" måste lastas av genom att människor kommer samman i en grupp, i en studiecirkel, och upptäcker att de inte är ensamma om sina svårigheter eller känslor av otillräcklighet. Därför blir också en strävan att påverka samhället ett naturligt inslag i eller en följd av deltagarnas aktivitet i en s k föräldracirkel.

De motiv till föräldrautbildning som hörts i den allmänna debatten har varit minst sagt splittrade. Klart moralistiska inslag har inte saknats. Någon har mot bakgrund av krav på obligatorisk föräldrautbildning hävdad att de föräldrar som inte deltar i föräldrautbildning skulle förlora sina barnbidrag.

Det finns emellertid mer outtalade konsekvenser av en del krav på utformningen av föräldrautbildning. Så anser en del text att det är självklart att samhällets barnavårdande och barnomsorgsorgan skall ha ansvar — huvudmannaskap för föräldrautbildningen i allt väsentligt. Utan att här närmare gå in på uppgiftsfördelning mellan olika utbildningsanordnare är det emellertid befogat med en varning. Trots all välmening och säkert fina engagemang som driver många som arbetar inom den sociala verksamheten får vi se upp så att samhället inte bygger ut nya formella, sociala kontrollinstrument som i det här fallet särskilt skulle bli problematiska för kontakten med de familjer som har de sämsta erfarenheterna av social myndighetsutövning. Därtill finns det skäl att uppmärks-

samma hur det går med inflytandet från deltagande föräldrar. Och — vilka värderingar kommer att styra denna utbildning? Deltagarnas eller samhällets organ?

Dessa punkter har ABF uppmärksammat i remissvaret på barnomsorgsgruppens diskussionskapitel om föräldrautbildningen. För vår del är det nödvändigt att erkänna att de ideologiska värderingarna bakom en uppläggning av en föräldrautbildningsaktivitet måste komma till öppet uttryck. I arbetarrörelsen känns det särskilt angeläget att slå hål på myten om objektivitet i sådana här sammanhang. Allt för länge har vi passivt låtit oss påverkas av öppet borgerliga men främst dolt konservativa värderingar som får träda fram under en "opolitisk", "värdeneutral" eller expertförklädd täckmantel. Särskilt uppenbart har detta varit i fråga om synen på barnuppfostran och vilka värderingar man tillåts förmedla som förälder till sina barn. "Bra karl reder sig själv", "envar sin lyckas smed" och andra liknande deviser kan beteckna en slags "levnadsvisdom" som ganska obehindrat kunnat få tränga in i medvetandet hos stora föräldragrupper. (Rita Liljeström har uttrycksfullt beskrivit detta i en rapport till barnmiljöutredningen).

"...förhållandet mellan föräldrar och barn, lärare och elever — det arv av mening och mål — som vuxna förmedlar till nästa generation är nära relaterat till de ekonomiska, politiska och ideologiska förhållanden som föräldrar är bärare av."

Rita Liljeström i Barnmiljöutrednings rapport.

Nu håller situationen på att förändras. Allt fler människor upptäcker att deras kunskaper och erfarenheter från sina egna liv och umgänget med barnen är värdefulla — också för andra föräldrar. Därför blir kravet på att ge möjlighet att diskutera familjens samlevnadsfrågor även utifrån deltagarnas ideologiska synsätt och syn på samhället alltmer aktuellt. Men ingen får förledas att tro att arbetarrörelsens verksamhet, som vi för övrigt

kallar "Barn-Föräldrar-Samhälle", är någon slags partipolitiskt styrd föräldrautbildning. Det finns inga som helst ambitioner till eller förutsättningar för detta. Men att grundläggande värderingar såsom solidaritet och demokrati hör hemma i arbetarrörelsens föräldrautbildning och därför påverkar dess innehåll och utformning är naturligt och oundvikligt. Med dessa värderingar som bärande inslag räknar vi med en bred anslutning av föräldragrupper från olika håll och intresserade personalgrupper i samhällets barnavård och omsorg.

Verksamhetens innehåll och utformning

Studiecirkeln är grunden i "Barn-Föräldrar-Samhälle". Med hjälp av Brevskolans producerade studiematerial "Barn-Föräldrar-Samhälle" — "förskoleåldern" och senare i höst "Barn-Föräldrar-Samhälle-De första skolåren" har vi förutsättningar att bilda grupper av föräldrar och andra vuxna. Dessutom används en serie studiematerial under samlingsbegreppet "Fråga Gustav" som är skriftliga utgåvor av radioprogrammen med Gustav Jonsson (Mammor frågar, Familjer frågar etc).

Ett annat viktigt inslag är s k barngrupper i Unga Örnars regi som pågår samtidigt och delvis tillsammans med föräldracirkarna. De behandlar samma teman och frågeställningar som studiecirkarna men med barnens speciella uttrycksformer och pedagogiska metoder. Det är ytterst värdefullt om föräldrarna på detta sätt får möjlighet att dela upplevelser med sina barn och samtidigt lär känna deras behov och problem på ett bättre sätt. I många fall har anordnare av föräldrautbildning tyvärr reducerat frågan om vad barnen gör när de vuxna går i föräldrakurs till att gälla "barnpassning". Med samspelet mellan föräldrars och barns aktiviteter hoppas vi att båda kategorier tillför nya dimensioner i sina förhållanden till varandra.

Tillsammans med konsumentkooperationen (KF) har ABF anordnat s k lekhus för barn i ett antal Domusvaruhus. Lekhusen har blivit forum för antikommersiell konsumentupplysning och möjligheter för barnen att bekanta sig med kläder, mat, böcker, leksaker och liknande stimulans. Lekhusen har i många fall också varit lyckade in-

"Vad handlar det mer om? Jag har läst gamla skrifter om uppfostran, och de är egentligen en ohygglig läsning. De handlar om plikten, ansvaret och fostrargärningen — smisk på stjärten, smäll på fingrarna osv. Barn på gamla bilder ser ut som förkrympta vuxna i vår kulturmiljö. Men det finns inga sådana barn. Det finns en och annan vuxen, som är som ett förkrymt barn, men det är en annan sak."

Olof Palme om barn- och familjepolitik på den socialdemokratiska partikongressen 1975.

slag i studiecirkeln och barngruppsverksamheten i form av exempelvis studiebesök.

Folksam och LO är också samarbetspartners till ABF. I likhet med konsumentföreningarna har Folksam viktiga sociala mål för sin verksamhet som man här har tillfälle att föra fram. Socioekonomisk information, social upplysning och opinionsbildning hör också hemma i föräldrautbildningen.

Fackföreningarnas intresse är av grundläggande betydelse för att nå framgång för ABF:s föräldrautbildning. Inte minst gäller det att få med männen för att förhindra att föräldrautbildningen blir enkönad, dvs blir "mammacirklar". Här är fackföreningarna och arbetsplatserna de mest naturliga kontaktytorna och rekryteringsvägarna. Över huvudtaget är den omfattande studieverksamheten som ett studieförbund kan ha i ett flertal ämnen viktiga inkörsportar och förmedlare till föräldrautbildningen. De flesta vuxna människor känner det inte så dramatiskt att delta i studiecirkel — inte ens om det handlar om dem själva som föräldrar.

Självfallet utgör också LO:s familjepolitiska program ett viktigt ideologiskt dokument som kan utgöra en av flera källor till diskussionerna i cirkarna.

Problem i verksamheten som måste lösas

Av lättförståeliga skäl möter en sådan här föräldrautbildning en rad problem särskilt när den som nu är i sitt uppbyggnadsskede. Grundläggande

problem handlar självklart om de förväntningar som deltagarna bär med sig. I ett samhälle präglad av konkurrens och prestationskrav ligger det nära till hands att föräldrarna vill "lära sig bli bra föräldrar" — i betydelsen få anvisningar om hur de ska få högpresterande, duktiga och problemfria barn. Då är också risken stor att deltagare döljer konflikter och svårigheter och därmed blir inte studiecirkeln den öppna problemorienterade kamratkrets som bygger på allas medverkan och solidaritet. Vi måste här sätta vår tillit till att det totala gruppklimatet — inte minst genom cirkelledarens utbildning och egenskaper — minskar dessa förväntningar hos deltagarna när väl cirkeln påbörjat sitt arbete. Ett annat problem har redan antytts: männens deltagande.

En tredje svårighet gäller att i all vuxenutbildning finns en tendens till att de mest välmotiverade — som också förfogar över kanaler att påverka sin egen situation och kan komma till tals i samhället — är de som i första hand kommer att anmäla sitt intresse att delta. Här måste vi inom ABF lita till våra etablerade kontaktytor med arbetarrörelsens medlemmar och samtidigt framhäva att föräldrautbildningen på ett avgörande sätt bedrivs på deltagarnas villkor.

En kritisk synpunkt som vi mötts av är att det är för snävt att tala om målgruppen föräldrar. Det är en riktig iakttagelse. I likhet med barnomsorgsgruppen hävdar vi att barnen är allas angelägenhet. Därför står våra cirklar öppna för alla. Begreppet föräldrautbildning motsvarar inte helt verkligheten: vi har flera exempel på att bli pensionärer som varit deltagare eller cirkelledare haft en positiv inverkan på cirkelarbetet. Det har också varit ett sätt att bryta konstlade generationsgränser. Till de ytligt sett mer prosaiska problemen hör finansieringen av verksamheten. Men på sikt är det avgörande för fortsättningen av den inledda satsningen. Det är olyckligt när som i en del fall två deltagande familjemedlemmar får betala 50: — vardera tillsammans 100: —, på grund av för dåliga anslag från samhället. Därtill är i regel inte motsvarande kostnader för ledare, material lokaler etc. för Unga Örnars barngrupper täckta. Målet bör vara avgiftsfritt deltagande av

såväl föräldrar som barn.

Ännu har vi inte hunnit finna formerna för samverkan med personalen inom barnavårdscentraler, mödravårdscentraler, daghem och förskola, dagbarnvårdare, skolan m m. Det är angeläget att tillsammans försöka hitta samarbetsvägar. Det är samtidigt ytterst viktigt att föräldrar befäster och fördjupar kontakten med samhällets barnomsorg t ex. Samtidigt kan studieförbunden och föreningslivet vara både en brygga för dessa kontakter och ett instrument för föräldrarna att nå kontakten med samhällets personal och organ/institutioner. I studiecirkelarna kan dessutom personalgrupper medverka som ledare, fackmannamedverkande eller deltagare för att få ytterligare ett naturligt forum att närma sig barnens föräldrar. Samarbetsformerna kommer säkert att variera från till ort. I arbetarrörelsen är intresset och förhoppningarna stora att få inleda ett samarbete med den personal som dagligen är i kontakt med barnen.

Begär vår rekvisitionslista för enklare beställning av individuella recept- och kvittoblanketter. Ni får snabb leverans och förstklassigt arbete.

fotoprint TRYCKERIAKTIEBOLAGET FOTOPRINT
Kungsbacka Telefon 0300/110 00 -1 -2

Leverantör av trycksaker till bl. a. landsting, sjukhus och privatpraktiserande läkare.